Nro. 15.

GAZETA LWOWSKA.

w Piątek dnia 21. Lutego 1812.

Wiadomości kraiowe.

Ze Lwowa d. 21. *Lutego.* — Wysoki Rząd kraiowy dał JX. Frydyrekowi Keller Proboszczowi tuteyszego Kościoła S. Magdaleny, wakuiące probostwo w Janowie w Cyrkule Lwowskim.

Pan Jan Rohner były Nauczyciel grammatykalny w Wąchocku, i Pan Bazyli Krasicki, mianowani zostali przez Wysoki Rząd kraiowy Adjunktami przy Gimnazyum Lwowskiém.

Przed nieiakim czasem udusiły się we Lwowie pewna wdowa, iéy syn i służąca przez nieostrożność, która zasługuie bydź tu przytoczona na przestrogę. W wieczór włożyła ostatnia korniak do pieca glinianego i dobrze go zatkała. W nocy zapalił się ten korniak i napełnił izbę dymem. Z rana znaleziono służącę iuż nie żywą, wdowę zaś i syna iéy walczących ze śmiercią. Starano się ich ratować, ale nadaremnie. W kilka godzin umarli

List z Czerniowiec pod d. 12 b. m. pisany donosi, iż w Dorna watra i Strasza, będzie wkrótce odprawiał się sąd doraźny nad kilkoma przywiezionemi rozbóynikami.

Z Wiédnia d. 12 *Lutego.* — Przełożony i Przeor zakonu Braci miłosiernych w Linzu, Norbert Egger, zasłużył przez gorliwe zawsze dopełnianie obowiązków swoiego pięknego powołania, przez stałe przywiązanie do Kraiu i Monarchy, i przez prawdziwie patryotyczne czyny, których szczególnie w ostatniey periodzie woienney liczne dał dowody, na naywiększą wdzięczność oyczyżny i cierpiącey ludzkości. Zasługi tak znakomitego rodzaiu, nie mogły niepozyskać ukontentowania i względów Cesarza Imci; dla tego też Nayiasnieyszy Pan raczył temu zasłużonemu mężowi dać wielki złoty medalion zasługi cywilnéy.

Gdy d. 22 Grudnia r. p. we wsi Pachfurt, w Austryi niższéy tak gwałtowny wszczął się pożar, iż domy mieszkańców, wszystkie ich żywności i naywiększa część bydła stały się pastwą płomieni, żołnierze z C. K. Korpusu Saperów, który o pół mili z tamtąd, w Bruck nad Leitą stoi, przyczyniali się nie tylko naydzielniey do gaszenia ognia, ale nawet prosili o pozwolenie, ażeby mogli biednym pogorzelcóm, na piérwsze momentalne wsparcie, darować 9 cetnarów mąki i 15 mac ziemniaków, które im ieszcze z datków kraiowych pozostały. To im pozwolono i dar ten natychmiast biednym cierpiącym oddano.

Wiadomości zagraniczne.

Francya.

Monitor z d. 27 Stycznia, umieścił znowu listę 89ciu ze służby angielskiey oddalonych i na brzegi francuzkie wysadzonych żołniérzów chorowitych i pokaleczonych, z wyrażeniem ich wieku, czasu służby i kaléctw. Potém następuie druga lista 57miu d. 30 Grudnia na brzegi wschodniéy Emsy wysadzonych żołniérzów, z tą uwagą, iż oni w Hiszpanii w roku 1811 w angielską dostali się niewolę. Między temi ostatniemi iest naywięcéy Polaków.

Monitor z d. 28 Stycznia umieścił imiona 140 osób przez okręty angielskie na ląd stały wysadzonych. Naywięcéy między niemi iest Francuzów, reszta z wóysk sprzymierzonych w Hiszpanii walczących. Rozprawa w któréy w niewolą zabrani zostali, iest za-

wsze przytoczona. Niektórzy służyli także u rokoszanow, albo u Anglików, i zostali dla kalectwa oddaleni. Znayduie się także przy tém Kupiec z Departamentu Mozeli, który był przy woysku francuzkiém i koło Granady wpadł w ręce rokoszanów, tudzież ieden flis hollenderski.

Prowincye Illyryiskie.

Telegraf urzędowy donosi, iż gdy przed kilkoma miesiącami starano się w pułku Liccanskim trwożliwe roszérzyć wieści, Biskup grecki Miorkowich przybył spieszno do tego pułku, udał się do różnych iego kompanii, i nie mało się swoią przytomnością i swoiemi mowami przyłożył do przywrócenia spokoyności. Cesarz Imć mianował go w dowód swoiego szczególnego ukontentowania członkiem Legii honorowéy z orłem złotym. Grecki Archimandryta Budissaliewich, złożył przy téy okoliczności dowody naywiększéy gorliwości w dopełnieniu swoich obowiązków i nayważniejszego przywiązania do Cesarza. Cesarz Imć mianował go równie iak i Majora Valdoni członkiem Legii honorowéy.

Królestwo Neapolitańskie.

Z Neapolu donoszą pod d. 17 Stycznia, iż Król udaie się często do Castellamare, dla ogladania robót w budowniach okrętowych i zachęcania robotników przez podarunki do naygorliwszéy czynności. — Dnia 11 Stycznia w nocy, wysadzili Anglicy koło Monteleone w Kalabryi 80 Sycylyiczyków na ląd stały. Nim iednak ci mogli zacząć rabować, wpadła na nich gwardya narodowa z Monteleone, i zapędziła ich nazad na statki.

Hiszpania i Portugalia.

Wzięty w Walencyi w niewolę woienna Jenerał Blake pochodzi wprawdzie z famili irlandzkiéy, ale się w Hiszpanii w Velez-Malaga urodził.

W Granadzie obchodzono dnia 2 Grudnia iak nayuroczyściéy rocznicę koronacyi Cesarza Napoleona. W wieczór grano w teatrze bezpłatnie sztukę, oświecono całe miasto, a u Gubernatora Prowincyi Jenerała Dufour był wspaniały bal, na który wszystkie Damy Granady zaproszone zostały.

Jeden dziennik angielski podaie następuiący dokładny reiestr broni i innych potrzeb woiennych, które z wieży Londyńskiéy (Tower) aż do d. 31 Grudnia 1811 częścią do Hiszpanii, częścią do Portugalii posłane zostały. — Do Hiszpanii 337000 strzelb, 4600 karabinów, 8600 pistoletów, 101000 należytych mundurów dla piechoty, 50 milionów ładunków, 8500000 kul, 35900 baryłek prochu. — Do Portugalii 434000 strzelb, 600 karabinów, 21200 sztućców, 6900 pistoletów, 50000 mundurów, 18607000 ładunków, 60000 kul, i 3000 baryłek prochu.

List z Kadyxu pod d. 22 Grudnia pisany i w dziennikach angielskich umieszczony, donosi co następnie: „Dnia 20 z rana, pokazał się nieprzyiaciel blisko Tarify i wysłał znaczne korpusy na stanowiska Hiszpanów i Anglików, którzy się od 7méy godziny z rana, kiedy się ogień zaczął, aż do 10téy w wieczór walecznie bronili. Pułkownik Skerit i Jenerał Capons, którzy attak wytrzymali, mieli tylko 2000 ludzi. Nieprzyiaciele uderzyli z taką natarczywością, iż woyska nasze musiały się cofnąć pod działa twierdzy. Poczém Francuzi opanowali wzgórki, iednakże nie bez małéy straty w ludziach. Z tych wzgórków rzucili kilka granatów do miasta, i strzelali do niego z ręczney broni, co nieco szkody uczyniło. — O 3 godzinie po południu zaczęli sypać parapety, lecz o 4 godzinie znowu przestali; potém postrzegliśmy, iż iedna kolumna 600 ludzi wynosząca ku Tarifie ciągnęła. Hiszpanów i Anglików broniących Tarify iest 5000 ludzi, prócz tego 1 okręt liniowy, 2 fregat i kilka galiot bombardyerskich."

W Liście Officera angielskiego z Lizbony d. 22 Grudnia pisanym, który w Gazetach angielskich czytamy, stoi między innemi rzeczami: „Wczoray w wieczór otrzymałem list od Officera z pułku moiego. Otworzyłem go spieszno, myśląc, iż się czego dowiem o poruszeniach woyska; lecz ón o niczém nie pisał, iak tylko o sposobach przepędzania czasu w obozie. Mówi, iż Officerowie trudnią się przez cały dzień łowami, i że tak mało są napastowani od nieprzyiaciela, iak gdyby w Anglii byli. Ja powróciłem iuż do zdrowia i spodziéwam się, iż wkrótce będę mógł używać wspólnie z innemi tych zabaw zimowych przy moim puł-

ku. Przed ośmioma dniami pisano do nas z główney kwatery, iż woysko angielskie posunęło się naprzód, i że Lord Wellington chce naczelnego Jenerała nieprzyiacielskiego przymusić do cofnienia się z swoią główną kwaterą; lecz te rozkazy zostały natychmiast odwołane.

Hiszpańska Ameryka południowa.

Na wyspie S. Tomasza, otrzymano w środku Grudnia odezwę nowego Rządu w Cumana ogłaszaiącą, iż ta Prowincya przystępuie do związku ziednoczonych Prowincyi Venezuelskich, zrzeka się wszelkich związków z europeyską Hiszpanią, i wszystkim tym grunta ofiaruie, którzy zechcą zakładać plantacyę kawy i cukru.. — Rewolucya tey części Ameryki Hiszpańskiey zdaie się więc bydź zupełnie dokonaną.

Hiszpańska Ameryka północna.

Przez okręt Hyperion, który z Vera-Cruz w środku Stycznia do Anglii zawinął, odebrano listy z tego miasta do końca Listopada. Zawieraią one bardzo smutne wiadomości o położeniu tamteyszego Kraiu. Wszystkie usiłowania Jenerała Venegas przedsiębrane w celu przywrócenia tam spokoyności, będą podobnoś bezskuteczne. Rokoszanie maiący zamiar zbuntowania tego Kraiu, czynią nader szybkie postępy. Z żalem dowiaduiemy się, że iuż wiele krwie hiszpańskiey płynęło. Podług naynowszych wiadomości, stał Jenerał Venegas w Mexyku z woyskiem, które ieszcze iest w zupełnym stanie mierzenia się z partyą Rządowi przeciwną; lecz rokoszanie nie chcą przez bitwy porządne stać się panami Kraiu. Systema ich prowadzenia woyny, podobne iest temu, iakie Guerrille (kupy zbroyne) w starey Hiszpanii przyięły; lecz to systema wykonywane iest tu zdaleko pomyślnieyszym skutkiem iak w Hiszpanii. Podług tychże samych listów, są rokoszanie w posiadaniu wszystkich ważnych wąwozów i prawie wszystkich naymocnieyszych okolic Kraiu, a co ieszcze ważnieyszém iest, wszystkich złotych i śrebrnych kopalni Mexykańskich. Zatrzymuią wszystkie transporta z Mexyku do Vera-Crux, lub do innych miast stołecznych idące. Venegas uznał za rzecz roztropną, pozostać się w Mexyku z siłą główną woyska swoiego. Wysyłane przez niego oddziały bywaią nayczęściey niszczone przez Guerryllów, przeciw którym woysko cała siłą z pomyślnym skutkiem działać nie może.

Xięstwo Warszawskie.

Z Warszawy d. 11. *Lutego.* — Ogłoszono tu Dekret Jego Królewskiey Mości dnia 18. Stycznia r. b. w Dreźnie wydany, oznaczaiący dokładniey obowiązki Rad departamentowych. Rady te, składaią się z Obywatelów właścicielów dóbr; powinny one podawać Królowi swoią opinią względem wydoskonalenia Administracyi swoiego Departamentu; względem moralności i pilności naczelnych Urzędników departamentowych tak cywilnych, iako i woyskowych; czynić rozkłady ciężarów publicznych na powiaty; dopełniać obowiązki exekucyine co do rozkładu ciężarów publicznych; szczególniey zaś naradzać się nad środkami do podźwignienia przemysłu rolniczego, rękodzielnego i handlowego; nad sposobami do zaprowadzenia dobroczynnych ustanowień, iako to: szpitalów i domów roboty w Departamencie; nad wynalezieniem środków do urządzenia dróg, mostów, kanałów, grobel, spławow, przepraw, tudzież wszelkich kommunikacyi handel wewnętrzny ułatwić mogących; nad przedmiotami do oświecenia publicznego w Departamencie; nakoniec zaś czynić postrzeżenia względem wad w sprawowaney w Departamencie Administracyi i podawać uwagi, które do iey ulepszenia podług znanych iuż zasad Rządu i konstytucyi posłużyćby mogły. — Prefektowie winni są przygotowywać materyały służące do naradzeń Rad departamentowych, niemniey udzielać im wszelkich obiaśnień z aktów, które istotny stan potrzeb Departamentu wystawiaią. Rady Departamentowe powinny się oprócz zwyczaynego zgromadzenia w miesiącu Lutym, w każdym innym nadzwyczaynym przypadku zgromadzić.

Wcelu zapobieżenia niedostatkowi żywności dla woyska, która na wyżywienie teraźnieyszey liczby onegoż iest niedostateczną, postanowił Król Jegomość Dekretem swoim dnia 18. Stycznia r. b. w Dreźnie wydanym, aby w moc Uchwały Seymu ostatniego, pod tytułem: Pobór produktów dla woyska, na dokompletowanie

magazynów woyskowych do 1go Czerwca r. b. dostawiły Departamenta Xięstwa Warszawskiego 157,454 korcy żyta, 38,512 cetnarów siana, a 15,887 1/2 cetnarów słomy.

Wzamiarze skutecznego zapobieżenia dezercyi żołnierzy Xięstwa Warszawskiego wgłąb kraiu, zapadł pod dniem 14 Stycznia b. r. Dekret Królewski, przepisuiący dla Dowodzców woyska, Prefektów, Podprefektów, Prezydentów miast, Burmistrzów i Woytów prawidła postępowania w tym razie, gdyby żołnierz iaki zbiegł. Prawo byłey Kommissyi rządzącey, karę 1000 Z. P. za przechowanie zbiega woyskowego stanowiące, i teraz w mocy swoiey iest zostawione. Każdy zaś Prezydent, Burmistrz lub Woyt, któryby zbiega niedbale śledził lub umyślnie zataił, zapłaci za pierwszém zdarzeniem karę niemnieyszą iak Z. 300, ani większą iak Z. 600; a to stosownie do swego stanu i możności. Prócz tego, winny Urzędnik obowiązany będzie wynagrodzić szkodę uczynioną pułkowi w effektach skarbowych przez zbiega zabranych. Ieżeli zaś Urzędnik raz iuż za niedbalstwo w téy mierze ukarany, podobnego przewinienia powtórnie dopuści się, natenczas prócz powyższéy kary i nagrodzenia pułkowi, z urzędu oddalonym będzie. Ieżeli zaś pokaże się, iż powtórnie dezertera umyślnie zataił, oprócz kar administracyinych wyżéy wymienionych, po kary prawem kryminalném przepisane, do Sądu oddany będzie. Odtąd żadne urlopy dla woyskowych wydawane nie będą, tylko z obowiązkiem dla ukaziciela, aby przybywszy do swoiey gminy, do któréy za urlopem udać się ma prawo, natychmiast zameldował się władzy mieyscowéy, i o wizę urlopu swoiego prosił. Przed wyiściem z gminy, powinien się urlopnik znowu zameldować władzy mieyscowéy i prosić, aby dzień iego wychodu na urlopie był zapisany. Wreście odbierze każdy, którzyby Podprefektowi, Prefektowi, lub Jenerałowi dowodzącemu w Departamencie doniósł, że się znayduie w gminie zbieg lub urlopnik przetrzymuiący czas zamierzony, 100 Z. nagrody, skoro takowy schwytany będzie.

Przeszłego miesiąca Stycznia napadniono na pocztę wozową z Prenn wyprawioną, zamordowano postyliona i eskortę, a pieniądze w kwocie 9106 Z. z wszelkiemi listami zabrano.

Włościanin Tomasz Olszyk lat 30 liczący, rodem z Staréy wsi Powiatu Piotrkowskiego, przekonany o zabóystwo macochy, z którą żył w niezgodzie, został wyrokiem Sądu kryminalnego Departamentów Warszawskiego i Kaliskiego, potwierdzonym przez Sąd Kassacyiny i Króla Jmci, na śmierć osądzony i ścięty d. 1. bieżącego miesiąca

Szwecya.

(Oto iest obraz stanu Królestwa Szwedzkiego, o którym w Nrze 12tym Gazety naszéy nadmieniliśmy, a który został podany przez Królewica Następcę tronu N. Królowi Szwedzkiemu, gdy tenże po ozdrowieniu obiął znowu stér rządów.)

N. Panie! Spełniły się naygoretsze życzenia moie; zdrowie twoie na nowo umocnione, dozwala ci znowu obiąć rządy Królestwa. Sam Miłościwy Panie będziesz mógł naylepiéy czuć, iakiém uczuciem przeięte iest serce moie, gdy w ręce twoie oddaię nazad te władzę, którey przedłużone sprawowanie przypominało mi zawsze niebezpieczeństwo zagrażaiące życiu twoiemu. Zdawałem ia wprawdzie codziennie W. K. Mości sprawę o zewnętrznych i wewnętrznych stosunkach Królestwa; sądzę iednakże, iż mi z téy, w każdym względzie ważney dla mnie sposobności korzystać należy, dla wystawienia ci w krotkości obrazu Stanu Państwa twoiego.

Kiedy W. K. Mość postanowiłeś przyłączyć się do systematu stałego lądu i wypowiedzieć woynę Wielkiey Brytanii, Szwecya natenczas właśnie co nieszczęśliwa ukończyła walkę; ieszcze krew w ranach iey nie była zatamowaną; musiała nowe czynić ofiary, a to właśnie w téy chwili, kiedy iedną z nayważnieyszych części dochodów publicznych, cały prawie przychod z ceł swoich utraciła. Mimo odosobnionego położenia, w iakiém się Szwecya znayduie, uczyniła iednakże to wszystko dla rzeczy powszechnéy, czego tylko spodziewać się można było po Narodzie wiernym przyiętym na się obowiązkom; wyłożono więcéy iak dwa miliony talerów na zaciągnienie woyska, na obronę naszych brzegów, wysp, twierdz i flotty. — Nie mogę taić przed W. K. Mością, że handel nasz właściwie na żeglugę przybrzeżną z portu do portu ograniczony, znacznie przez woynę ucierpiał. Kapry pod przyiacielską banderą, któreby się obrażało, gdyby względem nich

środki ostrożności przedsiębrane były, korzystały z zaufania naszego w świętości traktatów, i zabrały nam prawie 50 statków; lecz nakoniec odebrała flotylla twoia Miłościwy Panie rozkaz bronienia szwedzkiéy bandery i niewinnego handlu Poddanych twoich od rozboiów, które niepodobna, żeby przez Rząd iaki pochwalone bydź mogły.

Korsarze duńscy dali powód do wielu skarg z naszéy strony; znayduiemy iednakże codziennie mniéy przyczyn do zażaleń, i możemy sie z wszystkich okoliczności spodziewać, że pozwolony handel Szwecyi żadnych więcéy przeszkód doznawać nie będzie, a dobre i przyiacielskie stosunki lepiéy utwierdzone zostaną. — Korsarze pod banderą francuzką, dali nieograniczoną rozciągłość udzielonemu sobie na chwytanie pozwoleniu; skarzyliśmy się na niesłuszność, którą nam wyrządzali; sprawiedliwy i rzetelny sposób myślenia N. Cesarza Francuzów iest nam rękoymią, że to wszystko znowu naprawionéni będzie. — Wydawane od przyiacielskich Mocarstw karty bezpieczeństwa są szanowane, a okręty ich koło brzegów naszych płynące, mogły, gdzie kolwiekbądź przeznaczone były, wolno swoią odbywać żeglugę. — Puszczono wolno blisko 50 amerykańskich okrętów, przez rozmaite burze na nasze zapędzonych brzegi. Sprawiedliwy ten, i na prawie Narodów gruntuiący się postępek, został bardzo mile od Stanów ziednoczonych przyięty, a lepiey zrozumiane stosunki z ich Rządem, ułatwią podług wszelkiego podobieństwa wywóz tego niezmiernego żelaza, którém publiczne składy nasze są zawalone. Polityczne względy przyłączaią się do związków familyinych między W. K. Mością i Królem Pruskim, dla zatwierdzenia przyiacielskich związków między obiema Mocarstwami będących. — Pokóy z Rossyą nie będzie przerwanym; gdyż obie strony dopełniaią z otwartością i rzetelnością traktatów, które go ugruntowały. — Z Cesarstwem Austryackiem iesteśmy w nayprzyiaźnieyszych stosunkach; pełne sławy wspomnienia koiarzą węzeł między obydwoma Narodami, a W. K. Mość nie opuszczasz żadnéy sposobności do utrzymania wzaiemnego zaufania i szacunku między obiema Państwami.

Hiszpania i Portugalia będą, skoro tylko spokoyność w Kraiach tych przywróconą zostanie, handlowi naszemu sprawiać korzyści, które przez postępy robót w rudach żelaznych Szwecyi są zapewnione. — Z Ameryką południową nie mamy zgoła żadnego związku; woyna domowa niszczy te wspaniałe lecz nieszczęśliwe okolice; skoro tam tylko znowu Rząd trwały przywróconym zostanie, płody nasze korzystny tamże odbyt mieć będą. — Woyna morska przerwała z Turcyą związki nasze handlowe; lecz W. K. Mości nie oboiętném bydź nie może, co się tycze losu téy dawnéy przyiaciółki Szwecyi. — Takie są N. Panie zewnętrzne Szwecyi stosunki. Sprawiedliwość i rzetelność dla wszystkich Narodów kieruią polityką twoią, któréy celem iest niepodległość i szczęśliwość twoich Poddanych.

Woysko i skarb, te dwie główne rękoymie utrzymania każdego Państwa, były zawsze szczególnieyszym przedmiotem moiéy troskliwości. — Rozsądna oszczędność kierowała użyciem pieniędzy przeznaczonych na uzbraiania, iakich stan woyny koniecznie wymagał. Przez tę woynę, która ma istotny wpływ na wywóz naszych płodow, na handel w ogólności i na umysł kupców, bieg wexlow niezmiernie się podniósł. Przedsięwziąłem naydzielnieysze środki przeciw temu złemu. Z iednéy strony położyłem tamę lichwiarstwu, ponowiłem wszystkie rozporządzenia przeciw zakazanemu wyprowadzaniu złota i śrebra, nałożyłem opłatę na sztaby złote i śrebrne idące z zagranicy, a przechodzące tylko przez Szwecyę, i starałem się zwrócić Naród do tych zasad oszczędności, którą przodkowie celowali; z drugiéy strony zaś starałem się ożywić przemysł wewnętrzny i handel Szwecyi dozwolony. — Byłem tak szczęśliwy, iż moie usiłowania naylepszym skutkiem uwieńczone uyrzałem; bieg wexlów na Hamburg, który d. 19 Marca r. p. podniósł się był do 136 szyllingów banco, spadł na korzyść naszą d. 3 Stycznia na 84 szyllingi.

Przedsięwziąłem środki do powiększenia uprawy lnu i konopi, i zaprowadzenia oneyże w kilku okolicach; do wynaydywania słonych źródeł; do dalszéy uprawy gruntów w Dalekarlii; do utworzenia towarzystwa połowu śledzi na przestrzeni morza; do przedłużenia naszych stosunków handlowych z Finlandyą; do uskutecznienia urządzeń skarbowych przez Stany Królestwa uchwalonych; do nowego urządzenia Dyrekcyi magazynów i ceł, tudzież rządu na wyspie S. Bar-

tłomieia. — Ponieważ żniwa źle się udały, kazałem więc dla zapobieżenia niedostatkowi sprowadzać zboże z zagranicy; lecz żeby to sprowadzanie nie miało szkodliwego wpływu na obieg wexlowy, dozwoliłem wywozu soli z tym warunkiem, ażeby w zamian zboże było przywożone. Zamiana takowa tém łatwiéy nastąpić mogła, ponieważ iest ieszcze w Kraiu dostateczny zapas soli na dwa lata.

Z boleścią widziałem, że zbyteczne potrzebowanie i pędzenie gorzałki, przy którém zawsze ma piérwszeństwo interes prywatny przed publicznym, wyzuwa Naród z moralności, i prędzéy lub późniéy na nieochybny wystawi go niedostatek. W tym względzie mogłem szczególnie użyć napomnień, do których wziąłem pobudkę z oycowskich chęci i zamiarów W. K. Mości; pozostawiam poźnieyszemu czasowi i światłu Stanów Królestwa zaradzenie temu złemu, które każdemu wpada w oczy, i co raz się powiększa. Zwróciłem całą moią uwagę na stan i urządzenie szpitalów, na miłosierne fundusze, i na środki zapobiegaiące zubożeniu, lub wspiéraiące zubożałych. — Nie spuściłem z oka wewnętrznéy policyi i rolnictwa; ustanowiłem zatém centralną Akademię rolnictwa, ażeby polityczną ekonomię i rozszérzenie statystycznych wiadomości w taki sposób podnieść i zachęcić, który pewnie dobro Kraiu powiększy.

Roboty około kanału Gotyiskiego, tego to wielkiego pomnika panowania W. K. Mości, szły żywo; a roboty około kanału Sodertelskiego, którym się nieprzełamane stawiały zawady, spieszniey na przyszłość iśdź będą. — Przywiodłem do skutku uroczystą, przez W. K. Mość potwierdzoną uchwałę Stanów Królestwa, względem uzbroienia Narodu; lecz żeby rolnictwu nie odbiérać więcéy rąk iak tyle, ile na obronę Oyczyzny koniecznie potrzeba, rozkazałem z 50000 ludzi oddanych przez Stany do rozrządzenia W. K. Mości, tylko 15000 wybrać. Nieszczęsne obłąkania, które nawet w Skanii w gwałty i otwarty bunt preszły, zagrażały na chwilę zniweczeniem nakazanych do obrony środków. Nieprzyiaciele i zawistnicy spokoyności naszéy radowali się iuż z domowych roztérków naszych, które iednakże wkrótce tak mocą oręża i praw, iako też przez powrót Narodu do uczucia iego dostoyności i obowiązków, załatwione zostały. Nowe roty i powstanie narodowe, są prawie iuż uzupełnione; poczyniono wszystkie przygotowania, aby ich użyć z korzyścią Królestwa. Zebrano woysko regularne, które wraz z całym odwodem nowo ubrane i w dobrą broń opatrzone zostało; mamy dostateczną ilość broni w składach naszych, a w fabrykach oneyże, wielka czynność panuie. Fabryka prochu i salétry, została poprawioną i rozszérzoną. Artyllerya w bardzo dobrym iest stanie. — Dla ranionych na woynie Officerów i żołnierzy powyznaczano pensye, a wyznaczone popodwyższano. Przyspieszono obrachunki wydatków podczas ostatniey woyny czynionych, i wszelkich srodków użyto, aby woysko było w ruchu i miało wszystko, co mu potrzeba.

„Wyczytasz W. K. Mość z tego przedstawienia, iż chociaż zawistnicy Szwecyi twierdzili, że nam 60 lat do wystawienia 60000 woyska potrzeba, iednakże te woysko będzie mimo tego w stanie pokazać się w przyszłym miesiącu Kwietniu tak przyiaciołom, iak i nieprzyiaciołom W. K. Mości. Powiększenie naszéy potęgi woyskowéy, stało się iedynie w celu obrony Królestwa. Szwecya nie ma innego pragnienia, iak utrzymać się przy swoiéy wolności i prawach; ale Szwecya chce także bydź w stanie bronienia się, i może się bronić. Oblana z iednéy strony morzem, z drugiéy zaś niedostępnemi otoczona górami, ma pewną rękoymię swoiéy niepodległości nietylko w odwadzę swoich mieszkańców i pamięci na dawną sławę, lecz nawet w jeograficznem swoiém położeniu, w swych górach, lasach, ieziorach i w ostrém klimacie swoiém. Oby tylko wszystkich tych korzyści używała, oby się mieszkańce iéy szczérze o téy prawdzie przekonali: iż gdy żelazo, ten płód ich gór, przygotowywa żniwa porząc ziemię, iż mówię to żelazo i tylko samo żelazo przy stałém postanowieniu użycia onegoż, bronić ich może!

Wierność i dobry duch woyska, gorliwość i zdolność urzędników publicznych, wspierały mnie w moich usiłowaniach. — Zwierzchne władze utrzymały dawną swą sławę; miały one trudne do wypełnienia obowiązki; dopełniły ich, i nabyły przez to nowego prawa do powszechnego szacunku. — Różne wydziały Kancellaryi Stanu odbywały gorliwie powierzone sobie interessa z taką szybkością, iaka tylko zgodna iest z for-

malnościami przez prawa i zwyczaie nasze ustanowionemi. — Sekretaryat Stanu religiyny załatwił od d. 17. Marca 600 interessów; wewnętrzny 952; skarbowy i handlowy 1653; a woienny 2535. — Interessa, w których ostateczna nie nastąpiła decyzya, a których w każdym Departamencie w porownaniu rozciągłości sfery iego bardzo mała iest liczba, są takie, że albo bezpośredniéy decyzyi W. K. Mości wymagaią, lub też dalszych ieszcze obiaśnień potrzebuią. Jeżeli N. Panie w wystawionym tu obrazie poznaiesz życzenie moie, że chciałem odpowiedzieć wysokiemu, położonemu we mnie zaufaniu twoiemu, iuż to samo po radości z wyzdrowienia twoiego, naymilszą usiłowań moich będzie nagrodą. Oby cie Królu nieba spełniaiąc życzenia moie długo ieszcze zachowały przy życiu, a Szwecya zostaiąc pod opieką cnót twoich, znaydzie w nieograniczoném przywiązaniu, które me serce ku tobie czuie, w pełném uszanowania przywiązaniu syna moiego, w świętości praw kraiowych, w poczciwości urzędników, wiedności, odwadzę i patryotyzmie wszystkich Szwedów, naypewnieyszą rękoymię przyszłego losu swoiego. — Iestem z uczuciem nayszczérszego przywiązania i naygłębszego uszanowania, W. K. Mości Pana mego miłościwego, nayposłusznieyszy, naywiernieyszy poddany i dobry syn.

W Zamku Sztokolmskim d. 7. Stycznia 1812. Karol Jan.

Iakich środków i iakiego przemysłu używa Naród angielski do kultury swéy ziemi, tudzież do wydoskonalenia swych płodów, i iakbyśmy go w téy mierze naśladować mogli?

(Dokończenie.)

Co się tyczé rękodzielni i fabryk wymyślnych, o tych u nas wzmianka bydź nie może. Sam nasz Kray rolniczy do tego nie iest usposobiony; atoli iesteśmy usposobieni mieć wszystko dla celnieyszych potrzeb naszych. Nayprzód mogłyby się u nas wszelkiego rodzaiu rzemieślnicy powiększyć, gdyby Rząd nakazał oddawać z każdego Cyrkułu po kilkunastu uczniów do rzemiosła. Na własną ochotę nie ma tu się co spuszczać. Warsztaty dwa nam tylko są naypotrzebnieysze: płócien i sieraków. Do piérwszego mamy wszelki materyał własny lnu i konopi, do drugiego mogłaby naylichsza służyć wełna; przez piérwszy warsztat oszczędziłyby się liczne summy, które dotąd za granicę wychodzą, przez drugi, nabrałby nasz Poddany chęci do troskliwszego chowu owiec, i prędzéy pozbyłby się łachmanów. Tych co farbowanego potrzebuią sukna, ledwie w naszym Kraiu na 30000 osób znaleśdź można. Ci zaś co na te rękodzielnie odważyli się, muszą bydź razem, albo owczarzami i fabrykantami, lub są tylko małemi Antrepreneramì. Iest to tedy artykuł, którego zawsze gdzie indziéy w większéy liczbie szukać trzeba, i niczém onego w zamian nagrodzić sobie nie potrafimy. Iedno zmnieyszenie liberyów, i to urządzenie: aby tylko pewne klassy w pewnéy cenie sukna używały, mogłoby w téy mierze zaprowadzić oszczędność.

Cztéry tylko gatunki fabryk są nam naypotrzebnieysze, któreby koniecznie pomnożyć należało; iako to: fabryki naczyń glinianych, huty, hamernie i garbarnie. Wszystko to ledwie nie w większéy części, przemysł innych prowincyów stara się nam dotąd dostarczać, chociaż wszystko swoie mieć możemy. Szczególniey garbarnie maią tu prawo uwagę zastanawiać. Póki one nie rozkrzewią się, póty nasz lud prosty podków swych od bótów nie odrzuci, które tym końcem przybiia, aby mu para bótów choć na dwa roki wystarczyła; musi on oraz dla tego boso chodzić. Dziwićby się tu ieszcze trzeba, że nogi iego ustawicznemu kaléctwu z złéy wyprawy skór nie podpadaią. Podobnoś ón nie wie, iż ta nędza iego z tąd nayczęściéy pochodzi, że nasze skóry surowe po naywiększéy części do innych prowincyów wychodzą, bez żadnego na to względu, iż ta liczba bydła, która w Kraiu znayduie się, nie iest wcale stosowna, aby własnéy potrzebie dogadzała. Zakaz, aby skóry surowe za Kray własny nie wychodziły, mógłby tu wiele do założenia garbarniów dopomódz z tym warunkiem, aby większe onych fabryki były w góry odesłane. Weydźmy nakoniec w nasz handel dotychczesny. Coż ón znaczy? Przedaż tylko niekiedy pszenicy za granicę

i troche wosku, tudzież wołów, czyni nam iedyny dochód; reszty wszystkiego dla siebie z zagranicy, albo z innych prowincyów szukamy, lub też nasi kupcy przedaią nam produkta z obcych strón sprowadzane, chcąc swóy wyniesiony kapitał z zyskiem odebrać. Same tu wina niech póyda na rachunek; iest to prawda artykuł, bez którego trudno się obeyśdź. Anglia musi go także z zagranicy sprowadzać, lecz umi sobie razem tę szkodę nagradzać. W naszym Kraiu bywały na to kiedyś podobne źródła, ale się prawie zapomniały, iako to: świnie przedtém tysiącami pędziły się w obce strony, dziś od nich trakt zupełnie wolny. Ryby przedtém solenieni Lwowskiem sławne, całą Wisłę zastępowały, dziś o nich nikt nie słyszy. Woski coby się mogły blichowane sprzedawać, my przy dawney naturze żółtości one zostawiamy. Żyto, coby się mogło w tęgie spirytusy albo likwory zamieniać, my ie w naturze oddaiemy. Drzewa nasze iako to: cisy, iawory, klony, dębina czarna, orzechy włoskie, korzenia brzozowe, dziegcie, smoły, oleie i t. d. coby mogły przerobione albo gotowe, tysiączne przynosić pożytki, u nas są zaniedbane. — Gdyby Dniestr, Bug i San mogły bydź kanałami złączone, tedy i lasy tak obfite w górach, do milionowey mogłyby zapewne doyśdź ceny, które teraz samym tylko zwierzętom na siedlisko są zostawione. Gdyby nakoniec z łodyg kukurudzy osobliwie za Dniestrem udaiącey się, cukier robić zaczęto, zrodziłaby się przez to nowa gałęź przemysłu, któraby z czasem nieocenioną czyniła korzyść. — Reszty niech uwaga wyższych i mędrszych głów dokończy.

Z Grzędy.

Meteorologiczne postrzeżenia we Lwowie od dnia 17. do 19. Lutego 1812.

Dnie	Czas postrzeżenia	Barometr.	Ciepłomierz Reaumura.	Kierunek Wiatrów.	Odmiany powietrza.
17	*Wsch. Słońc.*	27, 9, 2.	— 3.	*Po. i Po Z. średni*	*pochmurno, śnieg.*
	2. *po połud.*	27, 10, 6.	† 0, 5.	*Po. Z. Z. mocny*	*pochmurno, śnieg.*
	10. *w nocy*	27, 11, 9.	† 0, 3.	*Po. Z. Z. słaby*	*pochmurno.*
18	*Wsch. Słońc.*	27, 11, 0.	† 1, 3.	*Po. Po. Z. i Po. średni*	*pochmurno.*
	2. *po połud.*	27, 11, 0.	† 4, 4.	*Po. średni*	*gęste chmury.*
	10. *w nocy*	27, 10, 11.	† 3, 3.	*Po. średni*	*gęste chmury.*
19	*Wsch. Słońc.*	27, 11, 9.	— 0, 4.	*Z. i Po. Z. średni*	*iasno, pogoda.*
	2. *po połud.*	27, 11, 5.	+ [illegible], 1.	*Z. burza*	*pochmurno, zawierzucha.*
	10. *w nocy*	28, 1, 9.	— 2.	*Z. mocny*	*pochmurno.*

Uwaga. *Przed burzą i po burzy d. 19. b. m. pokazywał Wilgociomierz* (Hygrometer) *nayw większy stopień wilgoci tey zimy, rachuiąc od* 1. *Października* 1811.

Omyłka. *W przeszłym Nrze Gazety naszey pod artykułem: z Czerniowic, zamiast JX. Wacław Veckert, czytać należy Keckert.*